

PERSONENSCHADE EN STANDAARDTIJDEN HUISHOUELIJK WERK

GITHA

Gestandaardiseerde Inventarisatie Taken Huishoudelijke Arbeid

Achtergronden, dataverzameling en gebruik van het computerprogramma GITHA

*ir. T. van den Esschert***, *ing. G.H. Kroeze****, *dr. ir. S.I. Zwart***, *P.J. Nijenhuis*****

Bewerking 2007 door

*dr.ir. H.H.E. Oude Vrielink**

* ErgoLab Research B.V.

** Wageningen UR, Leerstoelgroep Sociologie van Consumenten en Huishoudens

*** Wageningen UR, Agrotechnology & Food Sciences Group (AFSG)

*** Wageningen UR, Facilitair Bedrijf (FB)

contactpersoon:

dr.ir. H.H.E. Oude Vrielink

ErgoLab Research B.V.

6721 HH Bennekom

tel. 06 – 229 75 788

E-mail: huub.oudevrielink@ergolabresearch.eu

Inleiding

Het vaststellen van de schade, die ontstaat wanneer iemand als gevolg van een ongeval niet meer in staat is om in de privé-situatie huishoudelijk werk te verrichten, is in de praktijk lastig. Door het informele en veelal onbetaalde karakter van huishoudelijk werk is het niet eenvoudig om de mate van arbeidsongeschiktheid in uren en vervolgens in geld uit te drukken. Het programma **GITHA** (Gestandaardiseerde Inventarisatie Taken Huishoudelijke Arbeid) is een betrouwbaar hulpmiddel bij het vaststellen van letselschade met betrekking tot huishoudelijk werk.

Wat is het programma **GITHA**?

1. Het is een computerprogramma gebaseerd op verifieerbare en controleerbare gegevens;
2. Het programma maakt gebruik van empirische kennis, die op juiste wijze geanalyseerd is, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de variatie tussen huishoudens met betrekking tot huishoudelijk werk;
3. Het programma laat ruimte voor aanpassing aan de specifieke praktijksituatie.

Uitgangspunten

Het computerprogramma is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Schade vergoeden op basis van de oude situatie

Het programma biedt een methodiek voor het schatten van de geleden schade op basis van empirische data. Uitgangspunt daarbij is de situatie zoals die bestond vóórdat het letsel werd opgelopen. De geleden schade wordt uiteindelijk uitgedrukt in een aantal uren huishoudelijke hulp en eventuele overige voorzieningen op een zodanige wijze dat daarmee de oude situatie zo goed mogelijk kan worden gecontinueerd.

Tijd als rekeneenheid

De oorspronkelijke situatie kan het meest nauwkeurig omschreven worden in termen van een schoon en opgeruimd huis, schoon wasgoed, opgemaakte bedden en klaargemaakte maaltijden. Voor de waardeberekening van deze huishoudelijke producten en diensten wordt de tijd die er aan besteed is als eenheid genomen.

Gemiddelde tijdsbesteding van huishoudens

In het computerprogramma is gebruikt gemaakt van feitelijke tijdsbestedinggegevens van huishoudens zelf. Zodoende wordt rekening gehouden met de variatie tussen huishoudens in omvang van huishoudelijk werk, taakverdeling, werkmethoden en leefsituatie.

Methoden van dataverzameling

Als basis voor het computerprogramma is een databestand gegenereerd. Dit geheel van gegevens geeft een gedetailleerde beschrijving van de standaardtijden, die uiteenlopende personen en huishoudenstypen besteden aan huishoudelijke activiteiten. Bij het ontwikkelen van dit gegevensbestand is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- Een groot landelijk representatief tijdsbestedingonderzoek dat iedere 5 jaar door Intomarkt wordt uitgevoerd (TBO, 2000)
- Een tijdsbestedingonderzoek van geringere omvang, uitgevoerd in 1999 in het kader van de ontwikkeling van dit programma.
- Richtlijnen huishoudelijk werk van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (Stof genoeg, 1998)
- Een functie-analyse van huishoudelijke arbeid (SVHW, 1992)

Huishoudelijke activiteiten

In het computerprogramma worden de volgende huishoudelijke activiteiten onderscheiden:

Categorie 1: zorg voor voeding

Broodmaaltijd bereiden
Warme maaltijd bereiden
Tafel dekken / tafel afruimen
Afwassen

Categorie 2: zorg voor de woning

Stoffen/klam-vochtig/nat afnemen
Stofzuigen/stofwissen
Dweilen
Sanitaire ruimten schoonmaken
Bedden opmaken
Bedden verschonen
Huisdieren verzorgen
Kamerplanten verzorgen
Karweitjes buiten, incl. onderhoud auto, (brom)fiets
Ramen wassen
Stelpost overige schoonmaakactiviteiten en klein onderhoudswerk
Ragen plafonds en muren
Radiatoren nat afnemen
Kasten opruimen en schoonmaken
Reinigen/vervangen filter afzuigkap
Koffiezetapparaat ontkalken/overige keukenapparatuur schoonmaken
Ontdooien en schoonmaken vriesvak/vriezer
Stofzuigen/stofwissen/dweilen achter fornuis, koelkast e.d.
Klein onderhoudswerk in huis
Nat afnemen luchtroosters
Vitrage/douchegordijn wassen
Meubilair/vloer in de was zetten
Koper/zilver poetsen
Lamellen/jaloezieën nat afnemen
Schoonmaken bergruimten

Categorie 3: zorg voor textiel en schoeisel

Wasgoed verzamelen /was sorteren
Machinaal wassen
Een handwas doen
Was drogen
Strijken, opvouwen en opruimen schoon wasgoed
Schoenen poetsen
Herstellen van kleding/overig textiel

Categorie 4: boodschappen doen

Boodschappen doen
Inkopen levensmiddelen (excl. reis- en wachttijd)
Inkopen kleding en schoeisel (excl. reis- en wachttijd)
Inkopen overige artikelen (excl. reis- en wachttijd)
Reistijd t.b.v. boodschappen doen
Wachttijd t.b.v. boodschappen doen

Categorie 5: verzorgen huisgenoten

Verzorging volwassen huisgenoten
Babyverzorging
Verzorging overige kinderen
Niet-fysieke, begeleidende activiteiten (hulp bij huiswerk, voorlezen/praten, passen op kinderen)
Fysieke, begeleidende activiteiten (spelen, wandelen met kinderen)
Op weg, reizen t.b.v. (verzorging van) kinderen

Vier huishoudenstypen

In het computerprogramma worden vier huishoudenstypen onderscheiden:

1. Eenpersoonshuishoudens
2. Stel zonder thuiswonende kinderen
3. Stel met thuiswonende kinderen
4. Eenoudergezin

Binnen deze huishoudenstypen wordt verder rekening gehouden met variatie met betrekking tot de volgende factoren:

1. Positie in het huishouden
2. Geslacht
3. Leeftijd
4. Aantal uren werk per week
5. Hoogst voltooide opleiding
6. Aantal thuiswonende kinderen (alleen huishoudenstypen 3 en 4)
7. Leeftijd jongste thuiswonende kind (alleen huishoudenstypen 3 en 4)
8. Netto gezinsinkomen per maand
9. Urbanisatiegraad
10. Woningtype
11. Aantal honden
12. Aantal katten
13. Aanwezigheid overige dieren
14. Aanwezigheid auto in huishouden
15. Aanwezigheid droogtrommel
16. Aanwezigheid vaatwasmachine

Samengevat: het programma **GITHA** berekent standaardtijden, waarbij rekening is gehouden met bovenstaande factoren.

Reminders

Naast de standaardtijden is er binnen het programma **GITHA** extra informatie op te vragen, de zogenaamde reminders. Deze stellen de arbeidsdeskundige in staat om in gesprek met de betrokkene (gedupeerde) tot een fijnere afstemming van het berekende tijdbudget te komen. De extra informatie bestaat uit:

Beschrijving van de activiteiten

Bij de activiteiten die in het computerprogramma worden onderscheiden kan een beschrijving opgevraagd worden. Deze bestaat uit een beschrijving van de handelingen die binnen de activiteiten verricht worden en een opsomming van de lichamelijke eisen voor het uitvoeren van deze activiteit.

Informatie over uitbesteden van huishoudelijke activiteiten

In het computerprogramma wordt rekening gehouden met de mate waarin bepaalde huishoudelijke activiteiten werden uitbesteed vóór het ongeval. Hierbij wordt als hulpmiddel aangegeven hoe vaak enkele vormen van uitbesteden gemiddeld voorkomen.

De spreiding rond de standaardtijden

Tenslotte geeft het programma een minimum en een maximum waarde voor de standaardtijden van de verschillende activiteiten per huishoudentype voor de betrokkene. Dit betekent dat voor 95 procent van de Nederlandse huishoudens met dezelfde kenmerken geldt dat de tijdsbesteding aan de betreffende activiteit tussen die minimum- en maximumwaarde ligt.

Het programma stap voor stap

Introductiescherm

Wanneer het programma wordt geopend komt men in het introductiescherm. Via de HELP button kan een korte instructie over het gebruik worden opgeroepen. Hierin wordt uitgelegd hoe het programma werkt en waar de verschillende buttons voor dienen.

Scherm Naam Adres

Wanneer men een nieuw huishouden wil openen, klikt men de button 'Nieuw' aan. Het scherm Naam Adres wordt geopend:

Dit scherm dient ter registratie van de benodigde basisgegevens.

The screenshot shows the 'GITHA' application window with the 'Naam Adres' tab selected. The interface includes a menu bar with buttons for 'Nieuw', 'Open', 'Bewaren', 'Bereken', 'Rapport', 'Vorig', 'Volgende', and 'Help'. Below the menu bar are tabs for 'Intro', 'Naam Adres', 'Samenstelling Huishouden', 'Memo bij Huishouden', 'Resultaten', and 'Memo bij Resultaten'. The main area is titled 'Betrokkene' and contains the following fields:

Naam:	<input type="text" value="huisman"/>	Voorletters:	<input type="text" value="i.h."/>
Straat:	<input type="text" value="straatweg"/>	Huisnr.:	<input type="text" value="17"/>
Postcode:	<input type="text" value="6767 PA"/>	Woonplaats:	<input type="text" value="WAGENINGEN"/>
Geboortedatum:	<input type="text" value="13-04-1955"/>	Registratienummer:	<input type="text" value="4321789007"/>

Below these fields are three more controls:

- Type huishouden:
- Aantal thuiswonende (stief)kinderen hoofdkostwinner:
- Positie van betrokkene in huishouden:

At the bottom of the window, the status bar shows 'Bestand: Huisman.DAT' and 'Naam Betrokkene: huisman'.

Scherm Samenstelling Huishouden

Wanneer de gegevens op het scherm Naam Adres zijn ingevuld kan vervolgens het tabblad 'Samenstelling Huishouden' wordt aangeklikt. Het scherm Samenstelling Huishouden wordt geopend:

The screenshot displays the 'GITHA' software interface. The main window title is 'GITHA'. The menu bar includes 'Nieuw', 'Open', 'Bewaren', 'Bereken', 'Rapport', 'Vorig', 'Volgende', and 'Help'. The tab bar shows 'Intro', 'Naam Adres', 'Samenstelling Huishouden', 'Memo bij Huishouden', 'Resultaten', and 'Memo bij Resultaten'. The 'Samenstelling Huishouden' tab is active, showing a sub-tab 'Partner' selected. The form contains fields for 'Geslacht' (Vrouw), 'Leeftijd' (43), 'Opleidingsniveau' (mbo), and 'Aantal betaalde uren werk per week' (20). Below this is the 'Gegevens huishouden' section with fields for 'Netto inkomsten huishouden per maand' (fl. >1900), 'Urbanisatiegraad woonadres' (> 50.000 inwoners), 'Woningtype' (rijwoning), 'Aantal honden' (0), 'Aantal katten' (0), and a checkbox for 'Andere huisdieren'. There are also checkboxes for 'Auto', 'Wasdroger', 'Vaatwasser', and 'Zelf kleding of textiel herstellen'. The status bar at the bottom shows 'Bestand: Huisman.DAT' and 'Naam Betrokkene: huisman'.

Op dit scherm dienen verdere gegevens van het huishouden te worden ingevuld, waarbij het bovenste gedeelte van het scherm gaat over gegevens van de individuele personen in het huishouden en het onderste gedeelte over het huishouden in zijn totaliteit.

Het onderste gedeelte van het scherm kan in één keer worden ingevuld, omdat deze gegevens betrekking hebben op het gehele huishouden.

Het programma biedt de mogelijkheid om bij het invullen van de gegevens van het huishouden tussentijds aantekeningen te maken op het tabblad "Memo bij huishouden". Deze opmerkingen worden automatisch in de uiteindelijke rapportage geplaatst, tezamen met de ingevoerde gegevens van het huishouden.

Scherm Resultaten

Nadat alle gegevens zijn ingevuld kan het programma gaan rekenen. Dit gebeurt door de button 'Bereken' aan te klikken. Er verschijnen dan twee nieuwe tabbladen: 'Resultaten' en 'Memo bij Resultaten'

Het scherm Resultaten ziet er als volgt uit:

GITHA									
Intro Naam Adres Samenstelling Huishouden Memo bij Huishouden Resultaten Memo bij Resultaten									
Activiteiten	Uren Huishouden/4 weken			Uren betrokkene per 4 weken					
	Bruto	Uitbestede%	Netto	Netto	AD	Uitval%	Uitval	Oplissing	
Categorie 1: Zorg voor voeding									
Broodmaaltijd bereiden	9.6		9.6	6.2	0.0				
Warme maaltijd bereiden	19.2	14	16.5	10.6	15.0	50	7.5	2.0	
Tafel dekken / tafel afruimen	13.7	14	11.8	7.2	0.0				
Afwassen	23.8	14	20.4	11.0	0.0				
Categorie 2: Zorg voor de woning									
Stoffen/klamvochtig/nat afnemen	8.6	100							
Stofzuigen/stofwissen	4.3	100							
Dweilen	0.8	100	0.0	0.0					
Sanitaire ruimten schoonmaken	3.0	100							
Bedden opmaken	2.1		2.1	1.7					
Bedden verschonen	2.1		2.1	1.7		50	0.8		
Huisdieren verzorgen									
Kamerplanten verzorgen	1.7		1.7	1.3	2.5	50	1.3	0.0	
Totaal aantal uren per 4 weken	190.9		166.3	95.3	61.7		17.7	8.9	
Totaal aantal uren per week	47.7		41.6	23.8	15.4		4.4	2.2	

Bestand: Huisman.DAT Naam Betrokkene: huisman

De resultaten worden op dit scherm in feite weergegeven in **vier opeenvolgende onderdelen**:

1. Wat is de totale tijdsbesteding aan huishoudelijke activiteiten in het huishouden (vóór het ongeval)?
2. Wat is de tijdsbesteding van de betrokkene aan huishoudelijke activiteiten (vóór het ongeval)?
3. Welke huishoudelijke activiteiten kan de betrokkene (gedeeltelijk) niet meer uitvoeren als gevolg van het ongeval en in welke mate is dit het geval?
4. Op welke manier wordt de schade als gevolg van het ongeval gecompenseerd?

Deze vier onderdelen worden hier stap voor stap nader toegelicht.

1. *Wat is de totale tijdsbesteding aan huishoudelijke activiteiten in het huishouden (vóór het ongeval)*

Kolom Activiteiten

Op basis van het huishoudenstype en de aanvullende informatie geeft het programma een overzicht van alle voorkomende huishoudelijke activiteiten.

Reminder: door een activiteit aan te klikken verschijnt een reminder, waarop een beschrijving wordt gegeven van de voorkomende handelingen per activiteit en welke lichamelijke eisen horen bij het uitvoeren van die activiteit.

Kolom Bruto

Bij alle activiteiten berekent het programma op basis van de ingevulde gegevens de bijbehorende standaardtijden. Deze standaardtijden geven de gemiddelde tijdsbesteding weer van een huishouden van een vergelijkbare samenstelling. De standaardtijden hebben betrekking op het totale huishouden, oftewel van alle personen in het huishouden samen. Onder aan het scherm wordt de totale tijd per vier weken en per week gegeven. De tijden per activiteit zijn uitgedrukt in aantal uren per vier weken.

Kolom Uitbesteed %

In de kolom 'Uitbesteed %' wordt desgewenst ingevuld voor welke activiteiten sprake was van uitbesteding voor het ongeval en hoeveel procent er per activiteit werd uitbesteed. Dit kan zowel per activiteit als per categorie worden ingevuld.

Reminder: bij een aantal activiteiten in deze kolom is het mogelijk informatie op te vragen (door op de activiteit/categorie te klikken) over de gemiddelde frequentie waarmee de activiteit in het betreffende huishoudenstype wordt uitbesteed. Deze informatie is alleen beschikbaar voor de volgende categorieën: eten in een restaurant; eten bij familie/vrienden, eten halen (snackbar, chinees, e.d.), was naar de wasserette brengen, gebruik maken van thuisbezorgservice.

Kolom Netto (totale huishouden)

Het programma berekent op basis van de kolommen 'Bruto' en 'Uitbesteed %' de kolom ('Netto'). In deze kolom wordt de gemiddelde tijdsbesteding in het totale huishouden weergegeven, waarbij rekening is gehouden met eventuele uitbesteding van huishoudelijke activiteiten in de situatie voor het ongeval.

2. *Wat is de tijdsbesteding van de betrokkene aan huishoudelijke activiteiten (vóór het ongeval)*

Kolom Netto (betrokkene)

In de volgende kolom 'Netto' geeft het programma vervolgens het aandeel van de betrokkene in het huishouden in de situatie voor het ongeval. De rechter kolom 'Netto' minus de linker kolom 'Netto' geeft dus aandeel van de overige leden van het huishouden samen in de situatie voor het ongeval.

Kolom AD

In deze kolom kan de AD (Arbeidsdeskundige) desgewenst de gegevens aanpassen aan de concrete situatie. Dat kan bijvoorbeeld nodig zijn indien in het huishouden de taakverdeling anders is voor bepaalde activiteiten, of dat er zich specifieke kenmerken in het huishouden voordoen, waardoor het redelijk is te veronderstellen dat de tijdsbesteding aan bepaalde activiteiten anders is dan gemiddeld.

Reminder: Door met de muis op een activiteit in kolom AD te gaan staan wordt de minimumwaarde en maximumwaarde weergegeven. Voor 95 procent van de huishoudens met dezelfde kenmerken ligt de gemiddelde tijdsbesteding aan de betreffende activiteit tussen die waarden. Dit geeft de arbeidsdeskundige een richtlijn bij het aanpassen van de standaardtijden.

3. *Welke huishoudelijke activiteiten kan de betrokkene (gedeeltelijk) niet meer uitvoeren als gevolg van het ongeval en in welke mate is dit het geval?*

Kolom Uitval %

Op basis van een rapport van een medisch adviseur wordt door de arbeidsdeskundige vastgesteld welke activiteiten de betrokkene niet meer kan verrichten als gevolg van het ongeval en in welke mate. De mate van uitval wordt uitgedrukt in percentages. Het programma berekent dit weer door naar de volgende kolom ('Uitval').

Kolom Uitval

Datgene wat in de kolom 'Uitval' wordt berekend is in feite de schade die de betrokkene heeft geleden met betrekking tot het uitvoeren van huishoudelijk werk als gevolg van het ongeval.

4. *Op welke manier wordt de schade als gevolg van het ongeval gecompenseerd?*

Kolom Oplossing

De in kolom 'Uitval' berekende tijden geven een schatting van de geleden schade inzake huishoudelijk werk. Compensatie kan plaats vinden op verschillende manieren. Dit kan door het inschakelen van een huishoudelijke hulp, maar het kan in een sommige gevallen ook anders opgelost worden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het aanschaffen van een vaatwasmachine of andere hulpmiddelen, aanpassingen in de woning (bijvoorbeeld de keuken) het laten volgen van trainingen, zodat de betrokkene leert hoe hij of zij met de beperkingen toch zelf bepaalde activiteiten kan uitvoeren. Wanneer voor alle activiteiten is bekeken of er een alternatieve oplossing mogelijk is, blijft vervolgens onderaan deze kolom het aantal uren over die door het inschakelen van een huishoudelijke hulp moeten worden opgelost. De tarieven die hiervoor gehanteerd worden staan los van het programma.

Rapportage

Wanneer alle kolommen zijn ingevuld en de toelichtingen bij de aanpassingen zijn geschreven kan de button 'Rapport' aangeklikt worden, waarna het tekstverwerkingsprogramma Microsoft Word automatisch geopend wordt. De rapportage bevat allereerst een overzicht van de gegevens van het huishouden, waar ook de opmerkingen van het scherm 'Memo bij Huishouden' worden geplaatst. Verder wordt een overzicht van het scherm 'Resultaten' gegeven, met daarbij de opmerkingen die op het scherm 'Memo bij Resultaten' zijn gemaakt.

Tot slot

Het programma **GITHA** is bedoeld als een hulpmiddel voor de arbeidsdeskundige of schaderegelaar. Met behulp van **GITHA** kan een betrouwbare weergave van de situatie, voor en na het ontstaan van het letsel, van de betrokkene worden gegeven. Het programma geeft informatie over de gemiddelde tijdsbesteding aan huishoudelijke activiteiten in verschillende typen huishoudens. Hierbij is zoveel mogelijk rekening gehouden met beïnvloedende factoren. Met deze gegevens als uitgangspunt en met behulp van de reminders zal de arbeidsdeskundige c.q. letselschaderegelaar in gesprek met de betrokkene de uiteindelijke tijden vaststellen. Met nadruk wordt er op gewezen dat het niet de bedoeling is om het computerprogramma van achter een bureau toe te passen. Het vaststellen van letselschade inzake huishoudelijke werk blijft maatwerk waarbij de deskundigheid van de arbeidsdeskundige of schaderegelaar onontbeerlijk is.

Het programma biedt hierbij drie belangrijke voordelen:

1. Het zorgt voor een meer uniforme aanpak van het vaststellen van de hoogte van de vergoeding voor huishoudelijk werk;
2. Het biedt de arbeidsdeskundige of letselschaderegelaar een kader, waarbinnen mag worden aangenomen dat er een redelijke vergoeding gegeven wordt;
3. Het geeft inzicht in hoe tot de uren gekomen is die gecompenseerd gaan worden.